

Concours interne de l'agrégation et CAER-PA

Section langues vivantes étrangères : hébreu

Programme de la session 2023

I. LITTÉRATURE

Auteurs au programme :

1. **חנוך לוין** (1949 – 1943) **Hanokh Levin**

2. **רונית מטלון** (2017 – 1959) **Ronit Matalon**

1. **חנוך לוין**

Œuvres au programme

Éditions de référence

1. **שיץ**, בתוך: **חפץ ואחרים**, מחזות 1, עורך: מנחם פרי, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1988
En ligne (version intégrale) sur le site officiel de Hanock Levin :
<https://www.hanochlevin.com/texts/1388>

2. **הילד חולם**, בתוך: **מחזות, מלאכת החיים ואחרים**, עורך: מנחם פרי, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1991
En ligne (version intégrale) sur le site officiel de Hanokh Levin :
<https://www.hanochlevin.com/texts/1405>

3. **הבכיינים**, בתוך: **מחזות 11, החייל הרזה ואחרים**, עורך: מולי מלצר, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1999
En ligne (version intégrale) sur le site officiel de Hanokh Levin :
<https://www.hanochlevin.com/texts/1441>

4. **הרטיטי את לבי**, בתוך: **הרטיטי את לבי**, עורך: מולי מלצר, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 2006
En ligne (version intégrale) sur le site officiel de Hanock Levin :
<https://www.hanochlevin.com/texts/1465>

*L'ensemble des œuvres Hanokh Levin en hébreu (théâtre, poésie, prose, articles) est disponible sur le site officiel de l'auteur. Le site propose également des vidéos des pièces mises en scène par Levin et d'autres metteurs en scène israéliens.

<https://www.hanochlevin.com/>

Traductions en français*

Hanokh Levin, *L'enfant rêve*, in *Hanokh Levin – Théâtre choisi II : Pièces mythologiques*, traduit de l'hébreu par Laurence Sendrowicz et Jacqueline Carnaud, préface : Nurit Yaari, Éditions théâtrales, 2001

Hanokh Levin, *Schitz*, in : *Théâtre choisi III - Pièces politiques*, traduit de l'hébreu par Laurence Sendrowicz et Jacqueline Carnaud, préface : Nurit Yaari, Éditions théâtrales, 2004

Hanokh Levin, *Les pleurnicheurs*, in *Hanokh Levin - Théâtre choisi VI : Pièces mortelles*, traduit de l'hébreu par Laurence Sendrowicz et Jacqueline Carnaud, préface : Nurit Yaari, Éditions théâtrales, 2011

* הרטיטי את לבי n'a pas été traduit en français à la date de publication du programme..

Bibliographie indicative

Articles d'encyclopédie en ligne

"חנוך לוין", ע"פ נורית יערי ושמעון לוי (עורכים) *חנוך לוין ביוגרפיה: האיש עם המיתוס באמצע*, אתר התיאטרון הישראלי, החוג לאמנות התיאטרון, אוניברסיטת תל אביב

<https://arts.tau.ac.il/theater/arc/HanochLevin>

"חנוך לוין", מאת: נגיד חיים וסמל נועם, *לקסיקון הקשרים לספרות העברית*, אוניברסיטת בן גוריון

<https://heksherimlexicon.bgu.ac.il/lexicon-entry/%d7%9c%d7%95%d7%99%d7%9f-%d7%97%d7%a0%d7%95%d7%9a>

Ouvrages

En hébreu

כספי זהבה, *היושבים בחושך – עולמו הדמתי של חנוך לוין: סובייקט, מחבר, צופים*, ירושלים, כתר, 2005

יבין עמרי, *מרחב ומקום במחזות השכונה של חנוך לוין*, עבודה לשם קבלת תואר דוקטור, המחלקה לספרות, אוניברסיטת בן גוריון, 2007

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj-6L3Z4sn4AhXL1qQKHZOofADo4ChAWegQIEBAB&url=http%3A%2F%2Faranne5.bgu.ac.il%2Fothers%2FYavinOmri.pdf&usq=AOvVaw17oyZ-O JpaWpmh uAU8IT>

יבין עמרי, *בין פד'ז'י לשצ'וצ'י ובין תל-אביב לאוהיו : מרחב ומקום במחזותיו של חנוך לוין*, ירושלים, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, תשס"ט, 2009 (הספר מבוסס על עבודת הדוקטור לעיל)

יערי נורית, לוי שמעון (עורכים), *חנוך לוין: האיש עם המיתוס באמצע - עיונים ביצירתו התיאטרונית*, בני ברק, הקיבוץ המאוחד, 2004

לאור יצחק (עורך), *ספר חנוך לוין הצעיר: גיליון מיוחד במלאת עשור למותו של חנוך לוין*, כתב-עת מטעם, חוברת 19, ספטמבר 2000

<https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/99995093.php#no19>

לאור יצחק, *חנוך לוין, מונוגרפיה*, בני ברק, הקיבוץ המאוחד, 2010

L'ouvrage intégral est en ligne sur le site de l'auteur, le critique Yitzhak Laor :

<https://yitzhaklaor.com/book/hanoch-levin/>

נגיד חיים, *צחוק וצמרמורת*, תל-אביב, אור עם, 1998

Articles

אופנהיימר יוחאי, יערי נורית, שני מאמרים על "הילד חולם" מתוך תוכנית ההצגה בבימוי עומרי ניצן, תיאטרון הבימה בשיתוף התיאטרון הקאמרי, ארכיון תיאטרון הבימה, 2018

<http://archive.habima.co.il/showPage/?itemId=1188>

בן-שחר, רינה, על אמצעים לשוניים-סגנוניים בעיצוב עולם האבסורד במחזות חנוך לוין, בתוך: דברים, כתב-עת אקדמי רב-תחומי, גל' 5 (חשון תשע"ג, אוקטובר 2012), עמ' 9–19.

<http://app.oranim.ac.il/dvarim/2012/11/rina-ben-shahar-linguistic-stylistic-means-forming/>

בראון אראלה, "אנחנו" - כלומר אנשי השירות, הארץ ספרים, 22.10.2012
<http://www.haaretz.co.il> - הארץ - ספרים - העבדים - השירות, <http://www.haaretz.co.il>

כספי זהבה, "הרטיטי את לבי – הנה העולם. הנה שולחן, כיסא, עץ, שמים! ואיפה אני!?", הארץ ספרים 20.02.2006

<https://www.haaretz.co.il/literature/2006-02-20/ty-article/0000017f-eba9-d639-af7f-ebff12e50000>

אמוץ גלעדי, המוות נוכח בכל במלוא עליבותו, ללא האמונה המנחמת בייעוד שמעבר לחיים - היושבים בחושך עולמו הדרמטי של חנוך לוין: סובייקט מחבר צופים, הארץ ספרים, 26.11.2005

<http://www.haaretz.co.il> - הארץ - ספרים - המוות נוכח בכל במלוא עליבותו, ללא האמונה המנחמת בייעוד שמעבר לחיים - ספרים - הארץ

יערי נורית, הסבל האנושי בתמונת במה וב-פרפסקטיבית: 'המדמה' של תנור לוין כמתווה לכתיבת טרגדיה בת זמננו, בתוך: מכאן, גיליון ז': על חקר התיאטרון הישראלי, נובמבר 2006, עמ' 135 - 148

<https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/99995-files/99995095/99995095-007/99995095-007-135-148.pdf>

לאור יצחק, דמו לך לא-כלום - על מושג הייצוג בדרמה של חנוך לוין, בתוך: תיאוריה וביקורת 14, מכון ון ליר, ירושלים, 1999, עמ' 5 – 37

<https://theory-and-criticism.vanleer.org.il/product/דמו-לך-לא-כלום-על-מושג-הייצוג>

לוי שמעון, קווים לדמותו של אלוהים, בתוך: אלכסון, 01.08.2016
<http://www.alaxon.co.il> - אלכסון - קווים לדמותו של אלוהים

לוי שמעון, "חפצי התיאטרון של חנוך לוין", מתוך: לוי, שמעון, תיאטרון ישראלי, תל אביב: רסלינג 2017, בתוך: אתר התיאטרון הישראלי, החוג לאמנות התיאטרון, אוניברסיטת תל אביב

<https://arts.tau.ac.il/theater/arc/Hafatzim-HanochLevin>

רינון יואב, היעדרו של הטרגי מיצירתו של חנוך לוין, הארץ - תרבות וספרות, 24.10.2012
<http://www.haaretz.co.il> - המהדורה המודפסת - הארץ - היעדרו של הטרגי מיצירתו של חנוך לוין

En français

Ouvrages

Yaari Nurit, *Le théâtre de Hanokh Levin – Ensemble à l'ombre des canons*, trad. de l'hébreu : F. Bergman, Éditions théâtrales, 2008

Articles

Losco-Lena Mireille, « Le monde entier est une farce - Réflexions sur la farce contemporaine à partir de *Funérailles d'hiver* de Hanokh Levin », in : *La Farce aujourd'hui*, Michèle Gally Florence Fix (dir.), CNRS éditions, p. 199-211

<https://books.openedition.org/editionscnrs/24774?lang=fr>

Krawczyk Johanna, « Divertir et déranger : anatomie d'un théâtre de Boulevard dialectique – *Vie et mort de H et Funérailles d'hiver* de Hanokh Levin », *Loxias*, 57, 09 juin 2017, URL :

<http://revel.unice.fr/loxias/index.html?id=8678>

Malachy Thérèse, « La violence dans le théâtre de Hanokh Levin », in : *Théâtres du monde*, Université d'Avignon, 2020

https://www.academia.edu/42384963/LA_VIOLENCE_dans_le_th%C3%A9%C3%A2tre_de_Hanokh_Levin

Sendrowicz Laurence, « Leidental, Kroum, Lajan et les autres », Traduire le nom des personnages dans l'œuvre de Hanokh Levin. In: *Équivalences*, 44e année-n°1-2, 2017. La traduction théâtrale. pp. 131-143.

DOI : <https://doi.org/10.3406/equiv.2017.1509>

www.persee.fr/doc/equiv_0751-9532_2017_num_44_1_1509

Représentations en ligne des œuvres au programme

הילד חולם, בימוי: חנוך לוין, התיאטרון הקאמרי, 1993

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2283> חלק א'

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2284> חלק ב'

הילד חולם (עיבוד לאופרה), במאי: עומרי ניצן, מלחין: גיל שוחט, האופרה הישראלית, 2010

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2299>

הבכיינים, בימוי: אילן רונן, התיאטרון הקאמרי, 2000

https://www.youtube.com/watch?v=qirCrMcm78E&ab_channel=IlanRonen%D7%90%D7%99%D7%9C%D7%9F%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%9F

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2281>

שיץ, בימוי יגיל אלירז, (קטע) התיאטרון הקאמרי, 2011

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2298>

Médias – films documentaires, conférences, podcasts

אפילו הבוץ היה מתוק, סרט על חנוך לוין, 2002, תסריט: אורנה בן-דור, בימוי: עמי טיר, רן קוצר, הפקה: נגה תיקשורת, ערוץ 8, 2002, 50 דקות.

<https://www.hanochlevin.com/media/video/2264>

https://www.youtube.com/watch?v=FY9GsFu_1WA&ab_channel=IsraeliCultureDocs

חנוך לוין: חיים שכדוגמתם עוד לא ראינו מעולם, סידרת דוקו ב-4 פרקים, יוצרים: [שרון קרני](#), [רן לנדא](#), [רוני קובן](#), כאן, תאגיד השידור הישראלי, 2017

כספי זהבה, "על נוחם ופיוס בשניים ממחזותיו המאוחרים של חנוך לוין", הרצאה, כנס "חנוך לוין : מרטיט את לבי", אוניברסיטת חיפה, 44 דקות, 15/03/2018

https://www.youtube.com/watch?v=xY9QhwHki3A&ab_channel=%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%91%D7%A8%D7%A1%D7%99%D7%98%D7%AA%D7%97%D7%99%D7%A4%D7%94-UniversityofHaifa

ניצה גונן, הילד כבר לא חולם - תוכנית על האופרה "הילד החולם", סרט תעודי, הערוץ הראשון, 2012 (גירסה מקוונת: הערוץ הרשמי של עומרי ניצן 25.09.2017)

[https://www.youtube.com/watch?v=6Op1-](https://www.youtube.com/watch?v=6Op1-9zb3lc&ab_channel=%D7%A2%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%A6%D7%9F)

[9zb3lc&ab_channel=%D7%A2%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%A6%D7%9F](https://www.youtube.com/watch?v=6Op1-9zb3lc&ab_channel=%D7%A2%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%A6%D7%9F)
[OmriNitzan](https://www.youtube.com/watch?v=6Op1-9zb3lc&ab_channel=%D7%A2%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%A6%D7%9F)

En français

« En compagnie de Hanokh Levin » (90 min), colloque « Regards sur la littérature israélienne » avec Laurence Sendrowicz, Nurit Ya'ari, Ambassade d'Israël en France, CNC, Paris, 18/03/2008

https://akadem.org/sommaire/colloques/israel-au-salon-du-livre/en-compagnie-de-hanokh-levin-06-10-2011-12530_4195.php

Bibliographie complémentaire : concepts et notions

« La comédie en littérature », *Encyclopédie Larousse* en ligne
https://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/la_com%C3%A9die_en_litt%C3%A9rature/35404

« La tragédie », *Encyclopédie Larousse* en ligne
<https://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/trag%C3%A9die/98141>

Eigenmann, Éric (2003). *Le mode dramatique*, in : Méthodes et problème, Université de Genève, Dpt de français moderne, 2003
<http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/modedramatique/>

Eschyle, *Agamemnon*, tragédie, trad. du grec ancien par Leconte de Lisle, 1987
http://www.theatre-classique.fr/pages/pdf/ESCHYLE_AGAMEMNON.pdf.

Méron Évelyne, « Grandeur et misère de Clytemnestre » In: *Revue des Études Anciennes*. Tome 87, 1985, n°3-4. pp. 245-255.
www.persee.fr/doc/rea_0035-2004_1985_num_87_3_4207

Ubersfeld Anne, *Lire le théâtre I*, Belin, coll. « Belin Lettres », 1983
<https://www.belin-education.com/lire-le-theatre-i>

ליברמן מילאת, טרגדיה יוונית, מבחר מונחים בסיסיים, הוצאת סל תרבות ארצי, משרד החינוך,
https://saltarbutartzi.org.il/ArticleID_283

שרביט דניס, " תיאטרון האבסורד: התחלות ", הוצאת סל תרבות ארצי, משרד החינוך, עמ' 5 - 35
<http://saltarbutartzi.org.il/Uploads/44absurd.pdf>

2. רונית מטלון

Œuvres au programme

Éditions de référence

1. רונית מטלון, *זה עם הפנים אלינו*, עם עובד, 1995
2. רונית מטלון, *קול צעדינו*, עם עובד, 2008

Traductions en français

Ronit Matalon, *De face sur la photo*, traduit par Rose Pinhas-Delpuech, Arles, Actes Sud, 2015

Ronit Matalon, *Le bruite de nos pas*, traduit par Rose Pinhas-Delpuech, Paris, Stock, 2012

Bibliographie indicative

Articles d'encyclopédie en ligne

"רונית מטלון" מאת: רודין שי, בתוך: לקסיקון הקשרים לספרות ישראלית, אוניברסיטת בן גוריון
<https://heksherimlexicon.bgu.ac.il/lexicon-entry/%D7%9E%D7%98%D7%9C%D7%95%D7%9F-%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA/>

Ouvrages

מטלון רונית, **קרוא וכתוב** (קובץ מסות אוטוביוגרפיות, רשימות על אמנות פלסטית וצילום, רשימות ספרותיות ועוד), עורך: חנן חבר, הקיבוץ המאוחד, 2001

Articles :

מטלון רונית, **הבית הרעוע: של מי הערבית כשהיא כבר נוכחת בספרות. מחשבות על ספרות על ערבית ועל עברית**, בתוך: מכאן, כרך י"ח - זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספטמבר 2018.

[הבית הרעוע: של מי הערבית כשהיא כבר נוכחת בספרות. מחשבות על ספרות על ערבית ועל עברית \(reviewbooks.co.il\)](http://reviewbooks.co.il)

אשכנזי יפתח, **"הכי יפה" – הבחירה האסתטית של "קול צעדינו"**, בתוך: מכאן, כרך י"ח : זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספטמבר 2018, עמ' 156 - 194

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/18.aspx>

בן-אטיה, יובל, **הפואטיקה הארכיטקטונית של יצירת רונית מטלון – בין הפרעה ארכיטקטונית ל"הפרעה מילולית"**, עבודה לשם קבלת תואר דוקטור, אוניברסיטת בן-גוריון, 29.08.2017, עמ' 183 – 252

[רונית מטלון יצירת הפואטיקה הארכיטקטונית של - אוניברסיטת בן-גוריון ... http://aranne5.bgu.ac.il](http://aranne5.bgu.ac.il)

בנית מורן, **כיצד אהיה?: חניכה נשית ביצירתה המוקדמת של רונית מטלון**, בתוך: מכאן, כרך י"ח : זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספטמבר 2018, עמ' 53-18

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/18.aspx>

בנית מורן, **בעקבות האב הנעדר : הגיבורה כסובייקט כותב ביצירתה של רונית מטלון**, בתוך: עיונים, כרך 36, אוניברסיטת בן גוריון, 2021, עמ' 97-122

<https://in.bgu.ac.il/bqi/iyunim/36/36-Moran-Benit.pdf>

ברג ננסי, **מבט שני: עיון חדש בדיוקן**, בתוך: מכאן, כרך י"ח : זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספטמבר 2018, עמ' 126-140

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/18.aspx>

ברנשטיין כנרת, **חזרה אל מחוזות הבדיעבד**, בתוך: אודות, 25.06.2018

<https://www.reviewbooks.co.il/single-post/2018/01/29/%D7%97%D7%96%D7%A8%D7%94-%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%97%D7%95%D7%96%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%91%D7%93%D7%99%D7%A2%D7%91%D7%93-%D7%A7%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%94-%D7%91%D7%A7%D7%95%D7%9C-%D7%A6%D7%A2%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%95>

גלזמן מיכאל, **להישרט על ידי החומר, לא להתרפק עליו**, ראיון עם רונית מטלון, בתוך: מכאן, גיליון ב', אוניברסיטת בן גוריון, עמ' 228 – 248, יולי 2001

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/2.aspx>

משעני דרור, **על רונית מטלון ורולאן בארת**, בתוך: מאזניים, יוני 2019, עמ' 10 - 17

<http://aranne5.bgu.ac.il › others › Ben-Atia Yuval1967>

סטאר דבורה, **קריאה, כתיבה והיזכרות: רונית מטלון וספרות הזיכרון היהודית-מצרית**, בתוך: מכאן, כרך י"ח : זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספט' 2018, עמ' 141 - 154

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/18.aspx>

צאל נעמה, **קריאה בקול צעדינו לרונית מטלון**, בתוך: אות - כתב עת לספרות ולתיאוריה, אוניברסיטת תל אביב, גיליון 07, סתיו 2017, עמ' 45 - 66

<https://humana>

רודין שי, איך מספרים את ההגירה מתוכה? מעגלי אחרות ברומן 'זה עם הפנים אלינו' לרונית מטלון, בתוך:
פעמים 149 (תשע"ז), יד בן-צבי, עמ' 9 - 46

<https://www.ybz.org.il/GoToLessonFile.asp?id=7023&t=1>

שוורץ יגאל, סוס טרויאני – הכניסה המתוחכמת של רונית מטלון ללב הסצנה של הספרות הישראלית, בתוך:
מכאן, כרך י"ח : זאת עם הפנים אלינו – על יצירתה של רונית מטלון, אוניברסיטת בן גוריון, ספטמבר 2018

<https://in.bgu.ac.il/heksherim/mikan/Pages/18.aspx>

En français

Cohen Muller, Rina, « À la recherche du Levant perdu : des écrivains d'Israël racontent l'Égypte », *Yod* 14, 2009,

<http://journals.openedition.org/yod/362>

Médias

Conférences, interviews

שידור חוזר של ראיון עם רונית מטלון על "קול צעדינו", בתוכנית "זוכרים את רונית מטלון", מראיינת: ענת שרון-בלייס,
קול ישראל, רשת א', 2008

https://podcasts.google.com/feed/aHR0cHM6Ly93d3cub21ueWNvbnRlbnQuY29tL2QvcGxheWxpc3QvMjNmNjk3YTAtN2U2YS00ZTk2LWVhYmMjYTYyZyZAwOTYyYjEjYyZlZlMTA1NDA0LWZiYjktNDEyOS1hYmY1LWE5MTkwMDhkNWl2ZC8xNGlzZjM0OC0wYTThkLTQ4ZGEtYTZlZlY1hOTE5MDA4ZDVhZlZlcG9kY2FzdC5yc3M/episode/aHR0cHM6Ly93cGJjLXMudmlkbnQuY29tL0thbk9kX01hX1NoZWVhcnVjaF8xNzIubXAz?hl=fr-PT&ved=2ahUKEwj-o-ant7X4AhUL_4UKHbZAAO8QjrkEegQIAhAI&ep=6

שמעון אדף, "דברי פתיחה", הרצאה בערב עיון על יצירתה של רונית מטלון, על פואטיקה ופוליטיקה, מכון ון ליר,
ירושלים, 28.01.2019, 20:41 דקות

https://www.youtube.com/watch?v=-KnbVBXOBuc&ab_channel=TheVanLeerJerusalemInstitute-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F%D7%95%D7%9F%D7%9C%D7%99%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%9D

דרור משעני, "רונית מטלון ורולאן בארת", הרצאה ערב עיון על יצירתה של רונית מטלון, על פואטיקה ופוליטיקה, מכון
ון ליר, ירושלים, 28.01.2019, 23:01 דקות

https://www.youtube.com/watch?v=yXSP8a1llxw&ab_channel=TheVanLeerJerusalemInstitute-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F%D7%95%D7%9F%D7%9C%D7%99%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%9D

Ronit Matalon sur *Le bruit de nos pas* (interview : Kathleen Even), *L'humeur vagabonde*, RFI,
01/10/2012, 53 min.

<https://www.radiofrance.fr/franceinter/podcasts/l-humeur-vagabonde/ronit-matalon-2871073>

Ronit Matalon sur *De face sur la photo* (interview : Kathleen Even), *L'humeur vagabonde*, RFI,
01/10/2015, 54 min.

<https://www.radiofrance.fr/franceinter/podcasts/l-humeur-vagabonde/la-romanciere-israelienne-ronit-matalon-8422580>

Rencontre avec Ronit Matalon (participation : Rosie Pinhas-Delpuech, Valérie Zenatti), « Portraits d'exilés orientaux en Israël - "Le bruit de nos pas", de Ronit Matalon », MAHJ (Musée d'Histoire et d'Art juif), Paris, 03/10/2012, 97 min.

<https://akadem.org/articles/033/47033.php>

<https://www.mahj.org/fr/media/ronit-matalon>

Bibliographie complémentaire

Barthes Roland, *La chambre claire - Note sur la photographie*, éd. Cahiers du cinéma, Gallimard, Seuil, Paris, 1980

Vincent Colonna, *L'autofiction, essai sur la fictionalisation de soi en littérature*, thèse de doctorat, École des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS), 1989
<https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00006609>

Jenny, Laurent, « L'autofiction », in : *Méthodes et problèmes*. Université de Genève: Dpt de français moderne, 2003
<http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/autofiction/>

Kaempfer, Jean & Zanghi, Filippo, « La perspective narrative », in : *Méthodes et problèmes*. Université de Genève: Dpt de français moderne, 2003
<http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/pnarrative/>
<https://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/pnarrative/pnintegr.html>

Kaempfer, Jean & Zanghi, Filippo, « La voix narrative », in : *Méthodes et problèmes*, Université de Genève: Dpt de français moderne, 2003
<http://www.unige.ch/lettres/framo/enseignements/methodes/vnarrative/>

Zenatti Marie-Jeanne, *Ecrire avec et contre l'image – Dispositifs de l'enquête mémorielle*, in *Textimage*,
[textimage - Marie-Jeanne Zenetti - Ecrire avec et contre l'image, dispositifs de l'enquête mémorielle dans Récits d'Ellis Island, histoires d'errance et d'espoir de Georges Perec et Robert Bober et Les Emigrants de W. G. Sebald - 1 \(revue-textimage.com\)](http://textimage.com)

Joël Zufferey, *Qu'est-ce que l'autofiction?* Extrait (Avant-propos) de : *L'Autofiction: variations génériques et discursives*, Academia, coll. "Au cœur des textes", 2012, p.5-14.
<https://www.fabula.org/atelier.php?L%27autofiction>

גלסנר אריק, על הגרעין הזוהר של האוטוביוגרפיה, בתוך: הזמן הזה, מכון ון ליר, ירושלים, דצמבר 2020
<https://hazmanhazeh.org.il/glasner/>

דותן קרן, על אוטופיקשן: אוטוביוגרפיה בעידן של פוסט-אמרת, בתוך: תיאוריה וביקורת, 55, מכון ון ליר, ירושלים, חורף 2021, עמ' 13 – 39
<https://theory-and-criticism.vanleer.org.il/product/על-אוטופיקשן-אוטוביוגרפיה-בעידן-של-פוסט-אמרת>

II. CIVILISATION

1. Le nouveau yishuv

De la fin du XIXe siècle – avec l'achèvement de la domination ottomane et son remplacement par le Mandat britannique (1917) – à la Proclamation de l'État d'Israël en 1948 la population juive de la Palestine se diversifie, se modernise et pose les fondements de la future société israélienne.

Définitions et concepts

חנה הרצוג, 'יישוב ישן' ו'יישוב חדש' בהארה סוציולוגית, קתדרה 4, 1984, עמ' 108-99
https://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_32.3.pdf

הושע קניאל, המונחים 'יישוב ישן' ו'יישוב חדש' בעיני בני הדור (1882 - 1914) ובעיני ההיסטוריוגרפיה, קתדרה 6, דצמבר 1977
https://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_6.7.pdf

Yehoshua Kaniel, "The Terms « Old Yishuv » and « New Yishuv »: Problems of Definition", in Shaul Sapor (ed.) *Historical Geography of Israel in the Modern Era*, Jerusalem, Akademon, 1998, p. 232-245.

https://ismi.emory.edu/documents/Readings/Kaniel_Yehoshua_Old_vs_New_Yishuv.pdf

Jehuda Reinharz, "Old and New Yishuv: The Jewish Community in Palestine at the Turn of the Twentieth Century", in *Jewish Studies Quarterly*, 1993/94, vol.1/1, p.54-71

<https://www.jstor.org/stable/40753109>

יעקב שביט, "בין 'חברה יישובית' ל'חברה פוליטית', היישוב היהודי בארץ-ישראל בתקופת המנדט", *קתדרה* 14, ע' 7-16

https://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_14.1.pdf

Histoire & société

Amnon Cohen, *Juifs et musulmans en Palestine et en Israël, des origines à nos jours*, Paris, Tallandier, 2016, chapitres 1 à 3.

Jean-Marie Delmaire, **Travail juif, travail arabe durant la première vague d'immigration**, in **Cahiers de la Méditerranée**, dossier *La Méditerranée en partage. 50 ans de recherche destinées au monde arabe*, p.169-187

<https://journals.openedition.org/cdlm/13289?lang=en>

Catherine Lévine, « **Un kibboutz sous le mandat britannique : Hanita, 1938-1948** » in *Revue d'Histoire Moderne & Contemporaine*, 1977, 24/2, p. 215-238.

https://www.persee.fr/doc/rhmc_0048-8003_1977_num_24_2_974

Dominique Perrin, *Palestine, Une terre, deux peuples*, Septentrion, 2000, chapitres 3-4-5-6

Yair Wallach, « **Rethinking the yishuv : late-Ottoman Palestine's Jewish communities revisited** » in *Journal of Modern Jewish Studies*, 2017, vol.16/2, p.275-294

<https://eprints.soas.ac.uk/22699/1/Wallach-Rethinking-the-Yishuv.pdf>

Culture

אבן-זוהר, איתמר, "בניית התרבות כתשתית להקמת המדינה", בתוך: ירמיהו יובל, יאיר צבן, ודוד שהם חדש (עורכים) *תרבות יהודית בעידן חילוני: מבט אנציקלופדי*. ירושלים: כתר, כרך ד', 2007, עמ' 215-220

https://www.tau.ac.il/~itamarez/works/hebrew/Even-Zohar_2007--Ha%20tarbut%20ke%20ashtit.pdf

Yael Darr, "Negation Diaspora negation, Children's Literature in Jewish Palestine during the Holocaust years" in *European Judaism*, 2009, vol.42, p.17-30.

<http://humanities1.tau.ac.il/segel/yaelda/files/2016/06/Negating-Diaspora-Negation-Childrens-Literature-in-Jewish-Palestine-During-the-Holocaust-Years3.pdf>

Batsheva Goldman-Ida, "Boris Schatz, Abel Pann and the Bezalel School of Arts and Crafts in Jérusalem", in *Menotyra*, 20220, 27/1, p.71-86

https://www.academia.edu/43258247/2020_Boris_Schatz_Abel_Pann_and_the_Bezalel_School_of_Arts_and_Crafts_in_Jerusalem

Dominique Jarassé, "Visions françaises de la Palestine de l'entre-deux-guerres : orientalisme, art colonial et sionisme", in : *De Balfour à Ben Gurion- Les puissances européennes et la Palestine 1917-1949*, éditions CNRS, 2013, p. 291-306

<https://books.openedition.org/editionscnrs/2323?lang=fr>

Dalia Manor, "Imagined Homeland: landscape painting in Palestine in the 1920s", in *Nations and Nationalism* 2003, 9 (4), p.533-554.

[https://www.researchgate.net/profile/Dalia-](https://www.researchgate.net/profile/Dalia-Manor/publication/229631820)

[Manor/publication/229631820](https://www.researchgate.net/profile/Dalia-Manor/publication/229631820) Imagined Homeland landscape painting in Palestine in the 1920s/links/5a6c7a6caca2722c947d4ac6/Imagined-Homeland-landscape-painting-in-Palestine-in-the-1920s.pdf?_sg%5B0%5D=YBhmEgj6mU1quGzJCGvMI7QNidQ8_2Rk--G_2-ngbSTizHwtfFmJCxMEjr7GVtTVk5blXNagN6A-N9xkeCPZfg.12aobQ1Y2WzKh16PepmghZ_m0EXJuRKrt15UDczffvTq_qJ0AHwCu5r8uR7XYxA_YVGmFA7jrf_hDxeluV6czaA&_sg%5B1%5D=ilRmM3c1RGTPkHTIfsIRyulNHvdUdLBekZfFaEbf1dC6jDJVSbG-OMZvGqWsoOdfofYzvAztTT64qHx3pta4KpjtrynvFyXMzimY4yXDITzm.12aobQ1Y2WzKh16PepmghZ_m0EXJuRKrt15UDczffvTq_qJ0AHwCu5r8uR7XYxA_YVGmFA7jrf_hDxeluV6czaA&_iepl=

Dalia Manor, « **Biblical Zionism in Bezalel Art** », in *Israel Studies*, 2001, volume 6/1, p.55-75.

<https://www.researchgate.net/publication/236722363> Biblical Zionism in Bezalel Art

<https://www.jstor.org/stable/30245564>

Zohar Shavit, « **Fabriquer une culture nationale, Le rôle des traductions dans la constitution de la littérature hébraïque** », in *Actes de la recherche en sciences sociales*, 2002/4, p. 21-32

<https://www.cairn.info/revue-actes-de-la-recherche-en-sciences-sociales-2002-4-page-21.htm>

Miriam Tal, "Les Arts en Israël ", in *Liberté*, 1972, 14 (4-5), p.126-142.

<https://www.erudit.org/fr/revues/liberte/1972-v14-n4-5-liberte1456473/60224ac.pdf>

2. L'immigration d'Éthiopie

La grande immigration des juifs d'Éthiopie a lieu au cours des années 1990. Les textes ci-dessous couvrent leur histoire dans leur pays d'origine, leur immigration et leur intégration en Israël.

Les Falashas, Juifs d'Ethiopie, note de l'OFPRA, 25 mai 2016

https://www.ofpra.gouv.fr/sites/default/files/atoms/files/1605_eth_falashas.pdf

Lisa Antéby-Yemini, « **Nouveaux modèles migratoires en Israël et en études diasporiques** », *Bulletin du CRFJ*, 2004/15,,p.38-52.

Lisa Antéby-Yémini, *Les juifs éthiopiens en Israël. Les paradoxes du paradis*, Paris, CNRS éditions, 2004.

Lisa Antéby-Yemini, *Les Juifs d'Ethiopie : de Gondar à la terre promise*, Paris, Albin Michel, 2018.

Daniel Friedmann, « **Qui étaient les Felachas ?** » in *Pardes*, 2008/1 n°44, p.97-105.

<https://www.cairn.info/revue-pardes-2008-1-page-97.htm>

אליה-לייב רוית, הראל-שלו איילת, "מקהילה מוחלשת לקהילה נאבקת – קולות שונים מתוך הקהילה האתיופית על רקע מחאת קיץ", 2015, *חברה ורווחה*, דצמבר 2018, ע' 801-829

<https://lif.ac.il/wp-content/uploads/2018/01/goldflam.pdf>

שולה מולא, "אני רגילה לגמרי, יהודיות, ישראליות ולבנות כעוגנים זהותיים בתהליך התמודדותם של תלמידים אתיופים עם גזענות בישראל", גילוי דעת 14, סתיו 2018, ע' 13-42.

<https://www.smkb.ac.il/media/z4qm3zlv/shula-mula.pdf>

ניצה קליינר-קסיר, *יוצאי אתיופיה, על תעסוקה, השכלה ועוני*, הפורום הישראלי לגיוון בתעסוקה, 2016, עמ' 42

<https://diversityisrael.org.il/wp-content/uploads/israeliethiopia.pdf>

סטיבן קפלן, "עת התמורות בחקר יהדות אתיופיה", פעמים, 58, ע' 137-150.
[https://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_58.8\(1\).pdf](https://www.ybz.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Article_58.8(1).pdf)

השתלבות יוצאי אתיופיה בישראל, תמונת מצב 2014, מכללת רופין
https://www.ruppin.ac.il/%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8/%D7%94%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%9C%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%94-%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%91-%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99/%D7%9B%D7%AA%D7%91-%D7%A2%D7%AA-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%94/Documents/Vol_4_Report_Karin_Amit.pdf
